

*Е
К
В
И
Л
И
Б
Р
И
У
М*

ЕКВИЛИБРИУМ

Економски факултет – Прилеп
ЕКВИЛИБРИУМ бр.11

Редакциски одбор

проф. д-р Ѓорѓи Манчески; проф.д-р Славица Роческа; проф.д-р Гордана Витанова; доц.д-р. Марјан Ангелески
проф.д-р Гордана Трајкоска; проф.д-р Димко Кокароски; проф. д-р Љупчо Печијарески;
проф.д-р Каролина Илиеска; доц.д-р Снежана Саламовска; проф.д-р Маргарита Јанеска; проф.д-р Димитар Николоски

лектура: Анкица Стојаноска
техничка обработка: Виолета Глигоровски

Издавач: Економски факултет - Прилеп
Печати: Гинис, Прилеп
Тираж: 500

СОДРЖИНА

Воведен збор	
Маргарита Јанеска.....	стр.3
Отворен ден на Економски факултет - Прилеп	
Татјана Спасеска.....	стр.4
Свечено доделување дипломи	
Анета Ристеска.....	стр.5
Прва меѓународна конференција за докторанти	
Тања Мицалевска.....	стр.6
Анализата и рационалноста во работењето	
Борка Соколоски, Игор Здравкоски.....	стр.7
Економските санкции како средство за притисок или доминација	
Пеце Николовски.....	стр.8
Влијателни економисти-Џон Хикс	
Спиро Лазароски.....	стр.10
Cloud Business Intelligence - нова парадигма во обезбедувањето на бизнис информации	
Дејан Здравески.....	стр.12
Стечајот во Република Македонија	
Мирослав Андоновски.....	стр.13
Филипсовата крива во РМ како инструмент за креирање политики	
Димитар Николоски.....	стр.15
Две години универзитетско радио УКЛО ФМ	
Елизабета Атанасоска.....	стр.18
Успешни алуمني	
Милан Елисковски.....	стр.19
Стипендисти од македонската дијаспора	
Рената Петревска Нечкоска.....	стр.21
Универзумот на Google и како да го користите	
Ана Дајовска.....	стр.22
Новости во Студентскиот парламент на Економски факултет - Прилеп	
Виктор Кирјаковски.....	стр.23
Извадоци од студентскиот живот.....	стр.24
Забавна економија.....	стр.25

Воведен збор

Маргарита Јанеска

Почитувани читатели,

Новиот број на „Еквилибриум“ е пред вас со нови содржини што го отсликуваат активниот тримесечен период во којшто многу настани станаа обележја на работењето на Факултетот, но и содржини коишто придонесуваат да останат впечатливи за идните генерации студенти кои ќе можат да го следат функционирањето на високообразовниот процес во нашата институција. Според една позната мисла се препорачува: Добро е да се спознае, подобро е да се запамети, но најдобро е да се запише за да не остане заборавено што се случувало на нашиот Факултет во минатото. Оттука, нашето гласило, всушност, е гласот на прогресот во развојот и популаризацијата на економската наука во Факултетот.

Значаен настан што го одбележа изминатиов период е отворениот ден на факултетот. Имено, активноста отворен ден на факултетот стана традиција со што на средношколците и други заинтересирани лица им се дава можност отворено да се запознаат со предностите од студирањето на Економскиот факултет – Прилеп. Овој ден значи комуникациски линк меѓу нашата институција и јавноста.

Се наоѓаме на крајот од уште една успешно реализирана академска година, при што традиционално свечано се одбележуваат доделувањата дипломи на оние што ги финализирале додипломските студии, но и на магистрантите кои својата доверба кон институцијата ја искажаа преку нивните магистерски трудови со што придонесуваат за можна имплементација на резултатите од нивните истражувања во праксата на македонската економска реалност. Во тој контекст, треба да се акцентира и одржувањето на Првата меѓународна конференција за докторанти, што секако отвора нови видови за соочување со придонесот на младите истражувачи во развојот на економската мисла на меѓународно ниво.

Промовирањето на одделни содржини во рубриката којашто ги третира сегментите на одделни наставни дисциплини, односно подетално ги објаснува некои од интересните теми овојпат е извршено со презентирање на: анализа на рационалноста во работењето; економските санкции, како средство за притисок или доминација; влијателни економисти; новата парадигма во бизнисот cloud business intelligence; и стечајот во

Република Македонија. Секој од овие текстови содржи интересни информации што, секако, ќе го задржат вашето внимание и ќе ги збогатат вашите знаења.

Одбележувањето на двегодишнината од универзитетското радио УКЛО ФМ е особено интересна информација за збогатувањето на медиумскиот простор во студентскиот живот, а тоа дава можност за вклучување на студентите со свои видувања и презентирање теми коишто директно се поврзани со секојдневните предности и недостатоци во високообразовниот процес на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ - Битола.

Вообичаено, тука е поместена и рубриката којашто од успешните алумни во неколку броја од ова списание пренесува искуства на студентите кои своите знаења, како дипломирани стручњаци, ги пренесуваат во средините каде што работат. Исто така, во овој контекст, е поместен и занимливиот текст за стипендистите од македонската дијаспора. Натаму, пак, вашето внимание ќе го задржи необичната содржина што го допира универзумот на Google, при што се изнесени и некои видувања за неговото користење.

Секако, ова гласило не е целосно, ако во него не најде место и интервју со некоја личност којашто со својот докажан ангажман не оставила печат во економската сфера, овојпат интервјуто е реализирано и претставено со новиот претседател на Студентскиот парламент на нашиот Факултет, Виктор Кирјаковски.

И, сосема на крај, се оние содржини што во „Еквилибриумот“ ја вршат функцијата на забава за читателската публика, каде што се презентираат извадоци од студентскиот живот и мали но слатки парчиња од забавната економија. Со овој број на „Еквилибриум“ Редакцискиот одбор ви посакува пријатен летен одмор, исполнет со нови доживувања, нови искуства, многу позитивна енергија и потврдена волја за стекнување нови економски знаења во идната академска година. Се надеваме дека во текот на летото ќе најдете и нови инспирации што како идеи ќе ги пласирате, главно, за унапредување на квалитетот и зголемување на читаноста на ова наше веќе добро етаблирано списание.

Отворен ден на Економски факултет - Прилеп

Татјана Спасеска

Економскиот факултет-Прилеп и оваа година продолжи со воспоставената практика за организирање отворен ден. Имено, на 5 април 2013 година Факултетот беше отворен за посета од сите заинтересирани кои беа во можност одблиску да се запознаат со техничките и просторните услови за студирање на оваа институција. На овој настан, заедно со нивните професори, присуствуваа повеќе од 500 средношколци од четврта година од средните училишта од Прилеп, Битола, Кавадарци, Неготино, Македонски Брод, Крушево, Кичево, Демир Хисар и многу други места.

На идните бруцоши, кои го посетија Економскиот факултет-Прилеп преку современи видео презентации, им беа претставени алтернативите за студирање, а исто така им беше поделен и богат промоциски материјал. Во овие активности беше вклучен целокупниот наставнички и соработнички кадар на Факултетот, којшто на матурантите им помогаше во разгледувањето и запознавањето со условите за студирање. Средношколците имаа можност да ги посетат амфитеатрите и училниците во коишто се изведува наставата, потоа компјутерскиот центар, библиотеката, читалната, интернет клубот и тн. Освен тоа, на посетителите им беа претставени можностите за спорт и рекреација, вклучување во активностите на Студентскиот парламент и АИЕСЕК, а за оние што доаѓаат од други градови им беа претставени погодностите за сместување во Ученичкиот и студентски дом, што се наоѓа во непосредна близина на Факултетот.

Во овој контекст е вредно да се истакне дека Економскиот факултет-Прилеп нуди голем спектар студиски програми од прв и втор циклус студии коишто беа презентирани пред посетителите на отворениот ден, и тоа: Сметководство, финансии и ревизија, Е-бизнис, Меѓународна економија и бизнис, Менаџмент и бизнис, Маркетинг менаџмент, Бизнис администрација - менаџмент, Банкарство и финансиски менаџмент, Иновациски и оперативен менаџмент и Бизнис информатика. Од неодамна на Факултетот се нудат и современи студиски програми од трет циклус студии, како и меѓународни студии, како што се: МБА програмата на Универзитетот Френклин, Охајо од САД и докторските студии по

претприемаштво и менаџмент за мали и средни претпријатија. Од особено значење е фактот што сите студиски програми континуирано се осовременуваат за продуцирање висококвалитетни кадри кои ќе кореспондираат со реалните потреби на општеството. Во тој контекст, пред идните бруцоши, беше истакната добрата соработка што Факултетот ја реализира со бизнис заедницата, преку којашто на студентите им се овозможува реализација на практична работа, чија цел е запознавање со можностите за имплементација на стекнатите знаења.

На тој начин, Економскиот факултет-Прилеп е во тек со реалните потреби на пазарот на труд со што се зголемуваат можностите за вработување на студентите по завршувањето на нивните студии.

Свечено доделување дипломи

Анета Ристеска

Традиционално, по истекот од овој семестар, Економскиот факултет - Прилеп организира свечено промовирање на дипломираните студенти и магистри по економски науки. Имено, на 15 мај 2013 година, 149 дипломирани студенти и 11 магистри имаа чест да бидат дел од свечената церемонија за доделување дипломи. И овојпат свеченоста се одржа во холот на Факултетот, а беа присутни голем број дипломирани економисти, магистри по економски науки, нивните родители и пријатели, како и многубројни професори, соработници и претставници од стопанството. Свечениот чин го поздрави проф. д-р Ѓорѓи Манчески, декан на Економски факултет-Прилеп. Тој, во своето инспиративно обраќање им честиташе на дипломците и магистрите за досегашниот постигнат успех, при што им посака среќа и успех во натамошната професионална кариера. Потоа на присутните им се обрати проректорот, проф. д-р Сашо Атанасоски, кој честитајќи им на дипломираните економисти, го истакна значењето на континуираното учење, а потоа ги врачи дипломите на магистрите на економски науки. Манифестацијата беше почестена и од присуството на градоначалникот на општина Прилеп, господинот Марјан Ристески, кој во своето обраќање им порача на студентите да го продолжат својот едукативен процес со што активно би се вклучиле во поттикнување на развојот на општина Прилеп и

воопшто на Република Македонија.

Економскиот факултет-Прилеп, според веќе воспоставената традиција, ги наградува најдобрите дипломирани студенти и им доделува пофалници и вредни награди. Во тој контекст, за најдобар студент беше наградена Мишова Наташа со просечен успех 9,67. Свеченоста беше збогатена со забавен дел, каде што присутните имаа можност да го проследат настапот на бендот The Hounds.

Од името на Факултетот на дипломираните економисти и магистри уште еднаш им честитае и се надеваме дека овој ден засекогаш ќе остане врежан во нивното сеќавање. Со организирање на овој настан Економскиот факултет-Прилеп уште еднаш се докажа како реномирана високообразовна институција којашто континуирано профилира кадри кои демонстрираат знаења и практични вештини, па на тој начин се и одлични претставници на економската наука.

Прва меѓународна конференција за докторанти

Тања Мицалевска

Економскиот факултет-Прилеп посветува големо внимание на развивањето и негувањето на научноистражувачката дејност. Во таа насока, Факултетот секоја година организира конференции каде што истражувачите можат да ги претстават своите проекти, односно да ги посочат проблемите и новостите во областа во која истражуваат. Исто така, Факултетот посветува особено внимание и на младите истражувачи. Токму за оваа целна група со висок истражувачки потенцијал, Факултетот оваа година понуди можност за претставување на нивните идеи на првата Меѓународна докторска конференција којашто беше насловена како „Современи истражувачки проблеми во економијата, менаџментот и бизнисот“.

Конференцијата беше организирана во рамките на регионалната докторска програма по претприемаштво и менаџмент на мали и средни фирми (DOCSMES), па така членовите на Научниот одбор беа професори од земјите што се вклучени во програмата, односно: Франција, Италија, Шпанија, Албанија, Косово и Македонија. Интерес за учество на конференцијата покажаа голем број докторанти од Република Македонија и странство, а со тоа дојде до израз нејзиниот меѓународен карактер. По истекот на рокот за пријавување апстракти, авторите на најдобрите 38 трудови беа поканети на 18 мај 2013 година да ги презентираат пред своите колеги. На овој начин пак, тие имаа можност да ги споделат своите истражувања, да дискутираат за проблемите на коишто наидуваат во текот на истражувањето, а од своите колеги да добијат конструктивни забелешки.

Конференцијата ја отвори деканот на Економски факултет проф. д-р Ѓорѓи Манчески, кој одржа поздравен говор и го истакна значењето на истражувачкиот чин, како и учествувањето на меѓународни конференции што се предуслов за напредување во професионалната кариера. Потоа, на учесниците им се обрати проф. д-р Марика Башеска-Ѓорѓиеска, во својство на Координатор на докторските студии на универзитетот „Св. Климент Охридски“ - Битола и се заблагодари за пројвениот интерес за учество на конференцијата. По кратката пауза, во рамките на работниот дел, трудовите

беа презентирани во две паралелни сесии. Имено, сесијата А разработуваше теми од микроекономски аспект, а беше модерирана од страна на проф. д-р Марика Башеска-Ѓорѓиеска, и доц. д-р Марјан Ангелески. Од друга страна, поголем дел од трудовите во сесијата Б, беа поврзани со макроекономски теми и таа беше модерирана од проф. д-р Димитар Николоски и доц. д-р Оливера Костоска. Времето предвидено за презентација на секој поединечен труд изнесуваше десет минути, а потоа следуваше дискусија за трудот.

Во заклучниот дел од конференцијата беше истакнато дека трудовите го оправдаа насловот на конференцијата, односно од страна на сите учесници беа третиран интересни, современи и актуелни проблеми од областа на економијата, менаџментот и бизнисот. По завршувањето на работниот дел, присутните беа поканети на коктел, каде што во релаксирана атмосфера продолжија дискусиите за тековните истражувањата, но и за воспоставување натамошни контакти меѓу истражувачите, како и за нивна меѓусебна соработка во идни проекти.

University "St. Kliment Ohridski" - Bitola
Faculty of Economics - Prilep
Republic of Macedonia

1st INTERNATIONAL DOCTORAL STUDENT CONFERENCE
CONTEMPORARY RESEARCH ISSUES IN
ECONOMICS, MANAGEMENT AND BUSINESS
May 18, 2013

DOCSMES

ABSTRACTS

Подготвувањето на одлуката, односно подготовката во поширока смисла, подразбира истражување на фактите, пресметки и изнаоѓање решенија, разработување и споредување на алтернативите и слично, а се врши за да се донесе добра деловна одлука, со што и работењето на деловниот субјект би било подобро. Ако на ова се додаде дека секое „добро“, може да биде и подобро, односно дека и најдобро организираната компанија може да има свои слабости (недостатоци) коишто треба да бидат отстранети од работењето, тогаш може да се заклучи дека анализата нема формален туку материјален, суштински карактер на испитување, а тоа значи дека не е доволно да се испитува работењето на компанијата само статички, туку и динамички. Тоа упатува на потребата анализата да се посматра развојно, во контекстот на окружувањето во коешто компанијата работи и се очекува дека ќе работи, па тогаш сосема логично е сите потесни цели да бидат усогласени со рационалноста во работењето, како општа и заедничка цел. Во крајна линија, севкупните можности за секое успешно работење произлегуваат од постојаното зголемување на нивото на рационалноста во работењето.

Рационалноста не е само штедење, како што честопати се мисли, туку овој поим има многу пошироко значење. Рационалноста, како основен економски принцип, треба да се бара во меѓусебната поврзаност и условеност меѓу ефектите и вложувањата, т.е. во тежнењето со што помали вложувања да се остварат што е можно поголеми учиноци, односно што е можно поголем деловен резултат. Зголемувањето на нивото на рационалноста на конкретен деловен субјект истовремено значи и зголемување на нивото на рационалноста на вкупното стопанство, односно негов развој и просперитет. Темпото и динамиката на зголемувањето на рационалноста во работењето на компанијата и темпото и динамиката на развојот на стопанството меѓусебно тесно се поврзани и зависни едно од друго. Таа поврзаност укажува на значењето на темпото на зголемувањето на рационалноста, не само од аспект на конкретната компанија, туку и од аспект на стопанството како целина и целата општествена заедница.

Иако човекот секогаш тежнеел определен

учинок да го оствари со што помал напор, и покрај тоа што рационалноста е основен економски принцип во сите општествени формации, сепак, рационалноста во работењето добива посебно нагласено значење во услови на пазарната економија. Тоа нагласено значење, пред сè, произлегува од тоа што во услови на владеење на пазарните законитости постои можност за лична заинтересираност на секој сопственик на капитал (претприемач, акционер и др.) за зголемување на рационалноста. Покрај посредната корисност што произлегува од општиот просперитет на општеството, а со тоа и од порастот на стандардот, зголемувањето на нивото на рационалноста значи и непосредна корист во облик на зголемување на личната потрошувачка. Исто така, од особена важност е тоа што зголемувањето на нивото на рационалноста повлекува зголемување на вложениот капитал, зголемување на можностите за акумулација, а со тоа и јакнење на материјалната основа на работењето што, пак, повратно, би влијаело врз зголемувањето на рационалноста во идното работење.

Нивото на рационалноста во работењето зависи од голем број фактори коишто, исто така, се предмет на анализата. Со анализата на факторите се открива зошто некоја појава се манифестира на еден начин, а не поинаку; зошто се предвидува да се оствари извесно ниво на организација на работењето, а не некое друго итн. Според тоа, за остварување на желбите за порационално работење, неопходно е да се запознаат и факторите што влијаат врз работењето, но и да се владее со нив. Несомнено, основните фактори на производството (капиталот и трудот) се и основните фактори на континуитетот и рационалноста во работењето. Нивното единство е услов за материјалното производство, а од нивното комбинирање произлегува и рационалноста. Меѓутоа, основните фактори за производство, од своја страна, се мошне сложени. Секој од нив условува цела низа други фактори коишто, исто така, се сложени и кои треба да се осознаат за да се владее со нив. Многубројноста на факторите, нивната сложеност и различниот интензитет на нивно влијание врз работењето придонесуваат зголемувањето на нивото на рационалноста да ја прави и самата анализа да биде многу сложена.

Утврдувањето на рационалноста наметнува формулација на проблемите од квантитативен аспект и изработка на определени клучни претпоставки. Од друга страна, секоја анализа, што е поткрепена со рационалност се очекува да биде објективна и логична. Рационалноста претставува оптимизирачка

стратегија. Таа е стратегија за животот, што покажува како треба на најдобар можен начин да се живее. Слично, при конципирањето на деловните одлуки, е потребно на најповолен начин да се спроведат зацртаните цели и задачи што, всушност, претставува рационалност. Поточно, во самото деловно работење рационалноста претпоставува, на најоптимален начин, да се постигне што е можно повалитетно работење на деловните ентитети, односно постигнување подобри резултати преку трошењето помалку време, ангажирањето помал број вработени и некои други фактори.

Наместо заклучок, може да се потенцира дека и менаџерите, при своето функционирање во деловните ентитети и нивното одлучување ја потврдуваат рационалноста во оперативниот процес за реализација на планираните цели. Во тој контекст е потребно да се нагласи дека однесувањето на едделен менаџер претставува своевиден модел за рационалност, што може да се компарира со други модели во компаниите.

Економските санкции како средство за притисок или доминација

Пеце Николовски

Сознанието дека секоја држава којашто, поради заштитата на своите национални политички или економски интереси, доаѓа во судир со интересите на одделни регионални економски интеграции, големи сили или мултинационални мега компании, може да потпадне под влијание на санкции, ја наметнува потребата од критични преиспитувања на механизмите на економските санкции, како средство за решавање на проблемите во меѓународните односи.

Во последниве години во меѓународните политички и економски односи сè повеќе е присутна недозволената политика и пракса на користење санкции за решавање на меѓународните прашања, па дури и внатрешни проблеми на одделни земји. Од различни мотиви, често економски или политички санкции се воведени во поголем број земји, унилатерално (од страна на поединечни држави или регионални интеграции) или мултилатерално (од страна на Советот за безбедноста на ОН). Во продолжение на ова поглавје ќе биде изложен хронолошки преглед на земјите што беа или сега се

под санкции, како и основата за нивно воведување, т.е. од кои тела тие се воведени и сл. Списокот на земји коишто од различни причини можат да дојдат под удар на санкции, исто така, е многу долг.

Природата на наметнување санкции се проектира преку од прекинување или суспензија на билатералните односи или економски забрани што една земја ги наметнува на друга, прекинување на соработката во одделна специфична научно-техничка, воена или друга област, преку суспензија на учеството или исклучување од работата на регионалната интеграција или ОН и нејзините агенции, па сè до закани со сила, економски блокади и изолација на земјата, ембарго на увоз на оружје, стратегиски производи и технологии, потоа тотални политички, економски, сообраќајни, културни и спортски изолации (како што беше, во одделни фази на југословенската криза, случајот со санкциите на СБ на ОН и ЕУ кон СР Југославија).

Причина за досега воведените санкции кон одделни земји беа различни: казнување за воведување расистички закони и режими (режимот на апартејд во Јужна Африка), „неприфатеност“ на внатрешното уредување или сојуз со други големи сили што се прогласени како закана за националните интереси (Куба), агресијата на соседната земја (Ирак), неприфаќањето на избраниот претседател (Хаити), сомневањето дека одделна земја поседува атомско или хемиско вооружување (Северна Кореја, Ирак) или кога некоја земја се спротивставува на насилните сукцесии, односно наводно ги загрозува човековите права на едно национално малцинство (поранешна СР Југославија). Тоа се само дел од можните причини за воведување санкции, а секако постојат и други.

Во економската сфера и меѓу развиените земји причините за закана или воведување економски санкции можат да бидат: спротивставување на процесот на глобализација или на некој негов аспект, одбивање да се прифати утврдениот царински режим и другите правила на светската трговија или заведување еднострано царински и други бариери во меѓународната трговија.

Во времето кога е укината биполаризацијата на силите во светот, политиката и праксата за решавање на меѓународните проблеми на санкциите кон одделна земја стануваат исклучително опасни, а нејзините бројни жртви се народите, а не раководствата на тие земји.

Со оглед на постојната стурктура и односот на силите во ОН и нивната очигледна инструментализација, теоретски е можно да,

преку влијателните или преку големите членови на СБ на ОН, санкциите да ги наметнуваат на една земја, и тоа на иницијатива на една групација или интересните групи. Методот на притисок и уцена е сосема неприфатлив според меѓународното јавно право и основачките документи на меѓународните организации или регионалните економски интеграции. Случајот со воведување санкции од ЕУ на Австрија, поради учеството во владата, за ЕУ е неприфатливо. Хајдеровата партија, како и бурните протести во Австрија и заканувачките контра мерки зборуваат на драматичниот начин дека санкциите, како метод за решавање на проблемите, се сосема неприфатливи.

Политичките ризици и праксата на санкциите што се во спротивност со усвоените универзални принципи на меѓународни односи – принципот на суверена еднаквост, рамноправност, почит на суверенитетот и еднаквоста, рамноправност, почитување на суверинетот и територијалниот интегритет и немешањето во внатрешните работи – се огромни. Особено опасен преседан, што сега се наметнува и како правило е таканареченото право на интеграција во внатрешните работи, од хуманитарни причини (заштита на малцинствата или човеките права). Селективната примена на ова „правило“ (бидејќи за него нема правна основа во меѓународното право) може да направи особено ризични нарушувања во современиот свет и да предизвика бројни кризни жаришта. На овој начин, во спротивност со меѓународните документи и цели од Повелбата на ОН, се воведува колективна вина на цел еден народ и тоа со арбитражна или одлука на група земји, означена преку грижата на меѓународните организации или регионалните интеграции.

Меѓународната заедница, за време на создавањето на своите институции и ОН како универзална организација, немала предвид дека таа организација може да прерасне во сила за спроведување одделни стриктни или парцијални интереси. Поради тоа, политиката на санкции мора да се користи крајно рестриктивно и исклучително во строго дефинирани ситуации, односно кога вистински се загрозени интересите за мир во светот. Овие, одговорно донесени одлуки, мораат да бидат комплетираны со јасно дефинираните услови и механизми за прекинување на воведените санкции, непосредно по престанувањето на причините што предизвикале нивно воведување, а не со нивно непотребно и волонтеристичко продолжување. Покрај тоа, би требало да се обезбеди (со евентуални

санкции) да бидат обврзани носителите на конкретната спорна политика, а не колективно да се казнуваат цели народи или нивните најзагрозени слоеви (децата, старите и болните луѓе, сиромашните слоеви), што е спротивно со хуманитарните и другите прокламирани цели на ОН и регионалните интеграции.

Со продолжувањето и зголемувањето на волонтеристичките санкции и нивното селективно користење, како средство за притисок и решавање на меѓународните политички и економски проблеми всушност се руинира кредибилитетот и универзалноста на ОН и се создаваат нови кризни жаришта и хуманитарни катастрофи во светот. Заради тоа, преиспитувањето и новата филозофија за примена на рестриктивните санкции се врши само во прецизно определени околности, и тоа во интерес како на ОН, така и на меѓународната заедница и светскиот мир во целина.

Во меѓународните економски односи санкциите, исто така, многу рестриктивно се применуваат, и тоа исклучиво во согласност со одредбите на меѓународното стопанско право или статутите на меѓународните и регионалните економски организации.

Светскиот пазар и конзистентните правила на меѓународните пазарни натпревари познаваат многу поефикасни и поприфатливи механизми за „санкции“, особено ако се работи за слаб квалитет или висока цена на производите, несолидно работење или нелојална конкуренција. Токму затоа, всушност, постојат и определени органи на меѓународните економски организации и меѓународната арбитража што несолидните претприемачи финансиски ги казнуваат, без ризик дека со таквите санкции ќе биде погоден цел еден народ. Тие, секогаш се залагаат во слободниот пазарен натпревар да ја санкционираат секоја слабост или некоректност на претприемачите, но секогаш се против селективна и арбитражна одлука за санкциите на цела една земја или народ.

„Голем дел од економската теорија е развиена единствено заради нејзината интелектуална привлечност. Не треба да се сраиме од тоа, со оглед дека истото би важело и за многу гранки во математиката“ - Џ. Хикс

Џон Ричард Хикс е еден од најистакнатите британски економисти, а воедно и еден од најзначајните и највлијателни економисти на дваесеттиот век. Иако во текот на својот плоден живот придонесе во многу аспекти на економската мисла, сепак, тој ќе биде запаметен за својот придонес во теоријата за побарувачка во сферата на микроекономијата, како и преку креирањето на тн. IS-LM модел во сферата на макроекономијата што, во основа, го сумира кејнзијанското гледиште за макроекономијата. Во 1939 год. тој го објави делото „Вредност и капитал“ (Value and Capital) преку коешто изврши проширување на теоријата за генерален еквилибриум во економијата и теоријата за благосостојба. За своите постигнувања во сферата на макроекономијата и микроекономијата во 1972 година тој беше награден со Нобеловата награда за економија.

Животен пат

Џон Хикс е роден е во Варвик, В. Британија во 1904 година во средноимотно семејство. Своео образование го започнал на Clifton College во близината на Бристол, каде што учел во периодот од 1917 до 1922 година, а го продолжил финансиран со помош на стипендија на Balliol College што е еден од конституиентите на Универзитетот Оксфорд. Во својата прва година на Оксфорд тој се здобил со задоволително ниво на математичко познавање, но во 1923 година се префрла на новиот оддел за филозофија, политика и економија, завршувајќи ги студиите како што сам ќе каже „без стекнување на квалификации за кој било од предметите коишто ги студирал“.

Според зборовите на Хикс, „економистите во тие денови беа многу ретки“ па среќата му се насмевнува и започнал да предава на London School of Economics (LSE). Истражувачките зачетоци ги правел во сферата на економијата на трудот и постепено напредувал од вршењето дескриптивна анализа во сферата на индустриските односи кон преземање на посложени теоретско-аналитички активности. Извонредното ниво на математичко знаење, според неговите зборови, му помогнало да се занимава со економските проблеми. До крајот на 1930 година на одделот за економија на престижниот London School of Economics веќе предаваат еминентните професори како што се: Лајонел Робинс, Фридрих Хајек, Рој Ален, Николас Калдор, Аба Лернер и Урсула Веб кои влијаат врз идеите и развојот на делото на Џон Хикс. Во 1935 година тој ја имал можноста да предава на Универзитетот во Кембриџ, кадешто воедно и го пишува своето фундаментално дело, „Вредност и капитал“, засновано на истражувањата направени во LSE. Животниот пат потоа го води на Универзитетот во Манчестер кадешто работи како професор од 1938 до 1946 година. Најголем дел од своите истражувања, во овој временски период од неговиот живот се однесуваат на придонес во сферата на економијата на благосостојба. Во 1946 година тој се враќа на Оксфорд, најпрвин како дел од истражувачкиот персонал на Nuffield College (1946-1952), а потоа ја добива престижната титула Drummond Professor of Political Economy, којашто е доделена на дури тројца нобеловци во сферата на економијата (1952-1965), за да го заврши своето работно искуство како истражувач на All Souls College (1965-1971). Во последните години неговиот придонес е во неколку гранки од теоретската економска мисла и тоа:

монетарната економија, меѓународната економија, економскиот развој, како и флуктуациите поврзани со него. Притоа, тој пишува и неколку емпириски трудови што се однесуваат на проблемите на економскиот развој на земјите во развој, коишто ги посетил заедно со неговата сопруга, Урсула Веб. Во својот животен век Џон Хикс бил избран на неколку значајни функции во академската сфера. Имено, во 1942 година тој станува член на Британската академија, надворешен член на Шведската кралска академија станува во 1948 година, член на Италијанската академија во 1952 година и член на Американската академија во 1958 година. Во 1964 година ја добива британската титула „сер“ од страна на кралското семејство на Велика Британија за значајни достигнувања во областа на економијата. Џон Хикс починал на 20 мај 1989 година, останувајќи запаметен како еден од најзначајните британски, а воедно и светски економисти на дваесеттиот век.

Придонесот за развој на економската анализа

Плодната истражувачка кариера Џон Хикс ја започнува во сферата на економијата на трудот, што кулминира со неговото дело „Теоријата за плати“ (The Theory of Wages), објавено во 1932 година. Соработувајќи со Рој Ален во 1934 година, пишуваат два семинални труда во што ја елаборираат теоријата за вредност.

Во економската теорија на Сер Џон Хикс му се припишуваат четири значајни придонеси. Поточно тој е првиот економист кој го вовел концептот еластичност на супституцијата. Концептот тешко се објаснува со неколку зборови, но се однесува на критика на марксистичкото мислење околу создавањето на вредноста во економијата.

Генералната идеја упатува на аргументот, според којшто трудово-штедливиот технолошки прогрес неопходно не го редуцира трудовото учество во националниот доход (новосоздадената вредност). Вториот значаен придонес во теоретската мисла е графичката елаборација на аргументот на Џон Мејнард Кејнс за еквилибриум во економијата под нивото на целосна вработеност на факторите на производство. Во 1937 година, веднаш по објавувањето на првиот „модерен макроекономски учебник“ – Општа теорија за вработеноста, каматната стапка и парите, го објавува семиналниот труд „Г-дин Кејнс и класиците“, во којшто графички и математички го презентира познатиот IS – LM модел. Овој модел уште е познат и како Хикс-Хансенов модел, а претставува една од најзначајните алатки што го прецизира аргументот на Кејнс за

врамнотежувањето на пазарот на стоки и пари со помош на каматната стапка, поточно ја воведува идејата за еквилибриум помеѓу инвестициите, потрошувачката и парите.

Неговиот кардинален придонес во сферата на економската теорија е делото „Вредност и капитал“ (Value and Capital), од 1939 година во коешто го сублимира дотогашното теоретско и емпириско стојалиште за создавањето на вредноста на производите во националните економии. Денес, секој модерен учебник за микроекономија ги опфаќа ефектот на супституција и ефектот на доход во креирањето на индивидуалната побарувачка за определен производ во националната економија. Покрај тоа, тој ја воведува идејата за генерален макроекономски еквилибриум што претставува рафинирана теорија за динамичка анализа на макроекономскиот еквилибриум. Врз основа на неговиот придонес се промовирани исклучително тешките, но значајни DSGE (Dynamic Stochastic General Equilibrium) модели, што претставуваат модерна технологија за анализа на однесувањето на целокупната економија, преку анализирање на интеракцијата меѓу економските субјекти и заснована на мноштво микроекономски постулати.

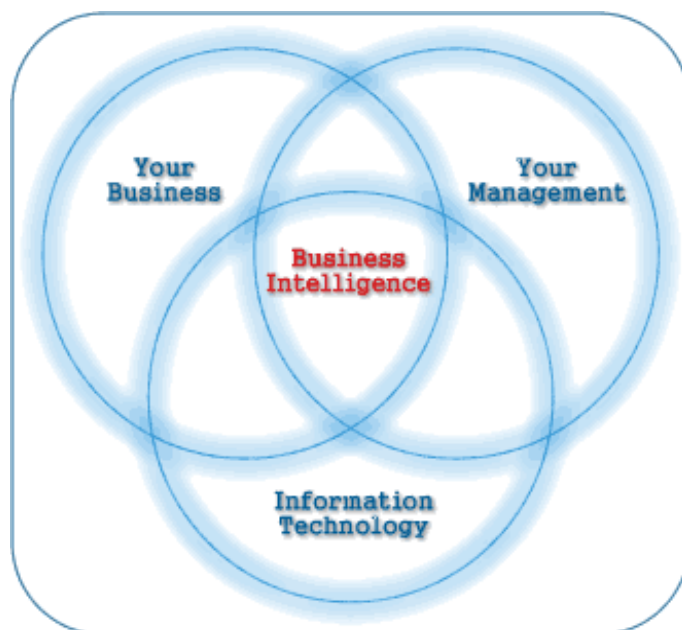
Интересно е да се забележи дека неговиот четврт значаен придонес во модерната економија претставува воведувањето на познатиот „компензациски критериум“, познат уште како Калдор-Хиксов тест за ефикасност, според којшто можат да се анализираат ефектите од промената на определена политика врз благосостојбата на определени класи. Аргументот за слободна трговија упатува на позитивните ефекти од слободната трговија врз зголемената благосостојба на определени групи во економијата (сопствениците, на обилниот фактор за производство), но во истовреме определени групи се соочуваат со загуби (сопствениците на релативно реткиот ресурс). Хиковиот „компензациски тест“ ја споредува позитивната корисност од определена политика со негативниот ефект и покажува оправданост за преземање таква политика кога позитивните ефекти се доволни да се компензираат загубите на определени групи во општеството. Доколку позитивните ефекти од слободната трговија врз економската благосостојба на определени групи во економијата се доволни да се компензираат загубите на економската благосостојба на други групи, во тој случај компензацискиот тест е поминат.

Cloud Business Intelligence - нова парадигма во обезбедувањето на бизнис информации

Дејан Здравески

Динамиката на деловните промени, незапирливиот тренд на глобализацијата, зголемениот број иновации, окружувањето, како и конкуренцијата имаат сè поголемо влијание врз работењето на компаниите. Денес, доколку која било компанија сака да ги осознае своите можности за иден раст и развој на квалитетна деловна стратегија, мора да биде во состојба да ги собере сите достапни и релевантни податоци. Од друга страна, од ден на ден сè поголем е јазот меѓу количината достапни податоци и способноста на компаниите да ги анализираат тие податоци. Според истражувањата на Gartner Inc., само 20 проценти од компаниите користат повеќе од 50 проценти од податоците што им стојат на располагање. Тоа укажува на фактот дека, и покрај тоа што компаниите располагаат со огромни количества податоци, сепак, кај нив се јавува недостаток на корисни информации. Во таква ситуација честопати одлуките се донесуваат врз основа на минимални и неизбалансиран информации, односно субјективно и врз интуитивна основа.

Новите информациски технологии, со силни перформанси, овозможуваат складирање на големи количества податоци, нивна обработка и искористување за добивање информации што ќе служат како поддршка на одлучувањето и отвораат големи можности за унапредување на деловните процеси, т.е. ќе обезбедат анализа и следење на ефикасноста на деловните системи. Одговор на прашањето како оптимално да се искористат сите расположливи податоци, врз чија основа ќе се добијат квалитетни информации коишто, пак, ќе служат како основа за донесување на стратегиски одлуки на сите нивоа на компанијата, дава концептот на бизнис интелигенција. Според студијата на AMR Research, вкупните вложувања на компаниите во бизнис интелигенција за 2012 год. изнесуваат 57,1 милијарда долари, додека пак, пазарот за бизнис интелигенција секоја година расте со стапка од 4,2 проценти.

Бизнис интелигенцијата нуди голем број можности за подобрување на процесот на одлучување и со сè поразвиените алатки им овозможува поголема функционалност на аналитичарите, а во истовреме станува достапна за сè поголем број корисници. Од друга страна, информациските барања на компаниите растат експоненцијално, од неколку гигабајти на податоци пред неколку години, преку складишта на податоци што содржат терабајти податоци, па сè до најразвиените складишта на податоци коишто во одделни случаи се мерат со петабајти. Кога станува збор за складиште на податоци се мисли на огромната количина податоци. Веќе постојат компании чии складишта на податоци се мерат со петабајти податоци. Тоа се компаниите: eBay со складиште на податоци од 5 петабајти; Wal Mart со складиште на податоци од 2,5 петабајти; Bank of America со складиште на податоци од 1,5 петабајти; Dell со складиште на податоци од 1 петабајт и тн. Ако се земе предвид дека 1 петабајт содржи податоци, тогаш може да се замисли големината на ваквите складишта на податоци.

Од друга страна, cloud computing е нова парадигма во нудењето на информациските ресурси којашто функционира врз принципот на барање на корисниците, нуди „скалабилност“ и услугите се наплаќаат во зависност од времето на користење. На овој начин компаниите можат да

заштедат многу пари со тоа што не мораат да ги купуваат потребните апликации, туку нив можат да ги користат on-line. Компаниите коишто ги користат апликациите за бизнис интелигенција врз принципот на cloud computing се среќаваат со многу предизивици, како што се: сигурноста во работењето, достапноста на одделни апликации, перформанси, интеграција, регулаторни прашања и одделни ограничувања од пропусниот опсег на мрежите. Исто така, управувањето со апликациите за бизнис интелигенција може да биде многу олеснето преку cloud computing пристапот. Многу компании, во денешните услови на работење, ги ставаат своите информации на располагање на надворешни корисници како на пример, добавувачите и клиентите за подобрување на бизнис процесите. Со едно вакво сценарио традиционалните технологии повеќе не ги задоволуваат информациските потреби на компаниите, па е потребен нов, пофлексибилен пристап за надминување на овој предизвик. Посебно треба да се нагласи дека за време на светската економска криза многу компании беа приморани да ги оптимизират нивните буџети и да ги намалат трошоците, преку нивна соодветна контрола.

Стечајот во Република Македонија

Мирослав Андоновски

Во претходните неколку месеци речиси секојдневно, преку печатените и електронски медиуми од страна на официјални лица на надлежните државни институции, поткрепено со одделни коментари на експертската јавност, се пласираат информации за значајни измени во областа на стечајното право. Преку овие информации се информира јавноста за мерките што ги преземаат надлежните институции во оваа област, односно за активностите што ги презема Владата на Република Македонија за нивелирање на Законот за стечај. Според информациите на надлежните, ваквите мерки се преземаат заради зголемување на ефикасноста на стечајната постапка, односно намалување на времетраењето на стечајните постапки, зголемување на процентот на наплата на побарувањата на доверителите во стечајната постапка и тн.

Местото на Република Македонија во областа на стечајот, т.е. поведувањето, водењето и заклучување на стечајните постапки, во светски рамки, е определено врз основа на истражувањето и рангирањето на Doing Business. Оваа реномирана агенција врши рангирање на светските економии врз основа на повеќе индикатори, при што земјите се рангирани посебно според одделен индикатор, а исто така е извршено рангирање на националните економии за условите за водење бизнис во рамките на светската економија. Целта на ваквото рангирање е да им се овозможи на инвеститорите добивање на потребните информации што се неопходни за насочување на нивните слободни финансиски средства во инвестициски активности во земји со најповолно бизнис окружување. Според Doing Business, рангирањето се прави врз основа на проучување на времето, трошоците и резултатот од стечајните процедури коишто се однесуваат на домашните ентитети, а притоа не се мерат стечајните процедури на индивидуите или на финансиските институции. Брзите и евтини стечајни процедури резултираат со брзо враќање на друштвото кон неговото нормално работење и го зголемуваат процентот на враќање на побарувањата на доверителите. Преку подобрувањето на реализацијата на очекувањата од доверителите и должниците во врска со резултатот од процедурите на стечајната постапка, стечајниот систем што добро функционира може значително да го олесни остварувањето на целта на стечајната постапка, и тоа на начин што ќе овозможи да се спасат повеќе одржливи субјекти на пазарот и на тој начин да се подобри растот и одржливоста на економијата во целина. Поаѓајќи од важечката легислатива во областа на стечајот во Република Македонија, може да се констатира дека постојниот стечаен систем така е дизајниран што тој функционира како филтер, при што го обезбедува опстанокот на економски ефикасните деловни ентитети и алоцирање на ресурсите од оние коишто не се ефикасни во својата деловна активност.

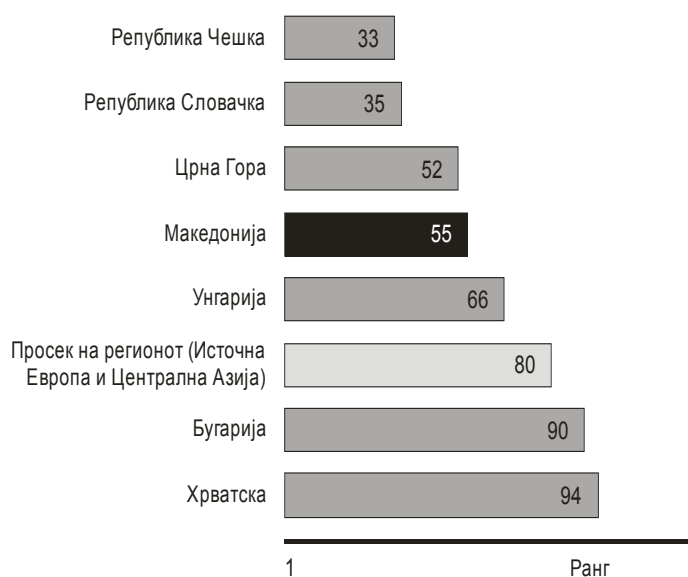
Според рангирањето на Doing Business, Република Македонија, во однос на индикаторот затворање на бизнисот, е рангирана на следниов начин: во 2010 година на 115. место, во 2011 година на 55. место, во 2012 година на 55. место, а во 2013 година на 60. место. Рангирањето, во однос на олеснувањето во решавањето на несолвентноста, е направено врз основа на стапката на враќање, којашто е евидентирана како надоместен процент во однос на вкупното побарување на доверителите

преку реорганизација, ликвидација или процедура за спроведување на долгот. Стапката на враќање е во функција на времето, трошоците и другите фактори, како што се, на пример, каматната стапка и веројатноста друштвото да продолжи да работи. Во продолжение е прикажано што всушност се мери со индикаторите за решавање на инсолвентноста (стечајот), односно:

- времето потребно да се врати долгот, при што мерењето е вршено во календарски години; времето за жалбите по одлуките на судот и барањата на странките во постапката за продолжување на роковите каде што се земени во крајниот рок;
- трошоците потребни да се врати долгот (процент од имотот на должникот), и тоа мерени како процент од проценетата вредност; судските трошоци; административните трошоци во стечајната постапка; адвокатските трошоци; трошоците за вештаци и проценители; и други поврзани трошоци;
- стапката на наплата на побарувањата на доверителите (процент од вкупната вредност на побарувањето), што ги мери процентите на наплата на побарувањето на доверителите; сегашната вредност на вратениот долг; амортизацијата на мебелот исто така е земена предвид; резултатот за бизнисот (дали ќе преживее или не) што влијае врз максималната вредност којашто може да се врати.

Брзината, ниските трошоци и

Графикон 1. Како Република Македонија и споредбените економии се рангирани во олеснувањето за решавање на несолвентноста (стечајот), 2012 година

продолжувањето на одржливиот бизнис ги карактеризираат најефикасните економии. На ова место се поставува прашањето: колку се ефикасни стечајните процедури во Македонија? Така, според податоците собрани од Doing Business, решавањето на стечајната постапка, во просек, трае 2 години и има просечни трошоци во износ од 10 проценти од имотот на должникот, додека пак просечната стапка на враќање изнесува 42 процента. Доколку се погледне рангирањето за споредбените економии и регионалното просечно рангирање се обезбедуваат други корисни податоци за оценување на ефикасноста од стечајните процедури во Република Македонија. Додека најновите податоци на Doing Business ја отсликуваат ефикасноста на стечајните процедури во Република Македонија, денес, податоците за изминатиот период покажуваат во кој дел ефикасноста се изменила, а каде останала непроменета (табела 1). Тоа може да помогне да се идентификува каде постои најголем потенцијал за подобрување.

За подобрувањето на состојбите во водењето на стечајните постапки, а со цел нивно поефикасно завршување, за времето или трошоците на стечајните процедури или на стапката на наплата на побарувањата на доверителите можат да послужат критериумите дадени за економиите коишто денес ги имаат најдобрите перформанси на регионално или глобално ниво. Овие економии можат да претставуваат модел за начинот на којшто може да се подобри ефикасноста на процедурите за водење стечајни постапки. Оттука, промените во регионалниот просек можат да покажат во кој домен Република Македонија го следи трендот на подобрување, а каде заостанува.

Доколку легислативата, што се однесува на инсолвентната постапка (стечајот), добро е изградена, тогаш во пракса ќе можат да се спроведат постапки што ќе овозможат друштвата коишто западнале во финансиски потешкотии, но економски се одржливи и имаат потенцијал, да се дистанцираат од неефикасните друштва коишто треба да се ликвидираат, односно деловниот потфат да се затвори. Затоа, повеќето реформи во Законот за стечај имаат за цел да им помогнат на одржливите бизниси да преживеат. Заради подобрување на состојбите во оваа област Doing Business, во својот Годишен извештај за Република Македонија наведува дека позначајни реформи се направени во 2012 година на начин што е зголемена транспарентноста на стечајната постапка, и тоа преку измените во Законот за стечај.

Филипсовата крива во Р.Македонија како инструмент за креирање политики

Димитар Николоски

Мал е бројот на економски феномени коишто во долг временски период се задржале во жижата на научниот интерес како што е случајот со филипсовата крива. Кога за прв пат е воведена од страна на новозеландскиот економист Вилиам Филипс, оваа крива ја претставувала зависноста меѓу стапката на пораст на платите и стапката на невработеност. Подоцна, оваа зависност е воопштена како зависност меѓу стапката на инфлација и стапката на невработеност во една економија. Според теоретските претпоставки врз коишто се заснова филипсовата крива, на краток рок постои замена (trade off) меѓу инфлацијата и невработеноста. Тоа значи дека филипсовата крива на краток рок има опаѓачки наклон, односно ниската стапка на невработеност е придружена со релативно повисока стапка на инфлација и обратно.

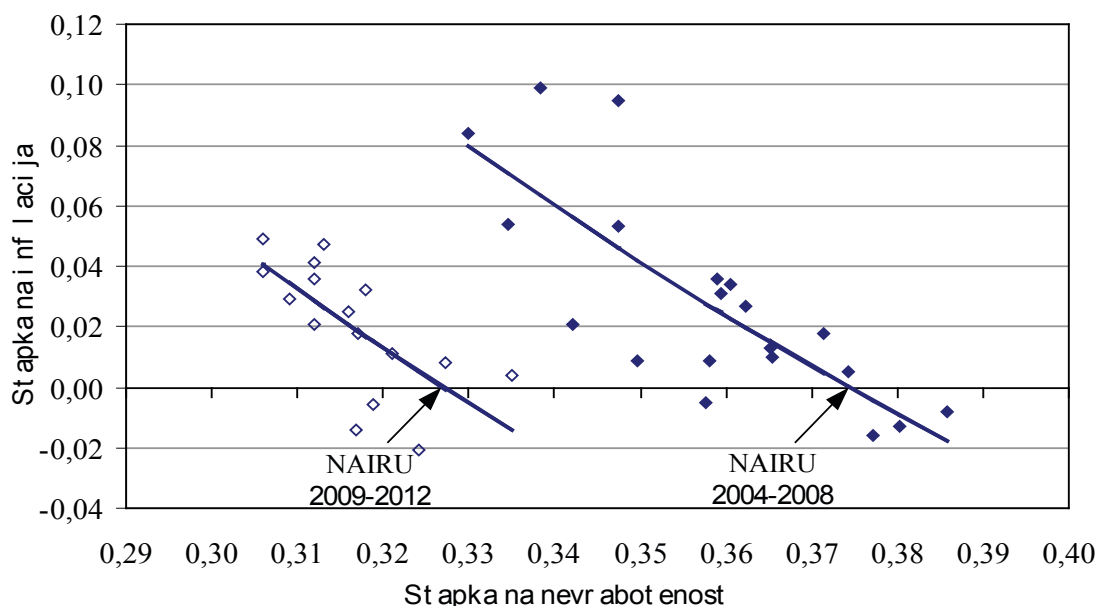
Механизмот којшто ја објаснува оваа замена меѓу стапката на невработеност и стапката на инфлација на краток рок поаѓа од претпоставката дека ниска невработеност се постигнува во периоди на економска експанзија кога расте вработеноста, а со тоа и агрегатната побарувачка. Од своја страна, зголемената агрегатна побарувачка врши своевиден притисок врз цените што доведува до пораст на стапката на инфлација. Во прилог на ова објаснување е и зголемената преговарачка моќ на вработените во услови на ниска невработеност што влијае врз пораст

на платите, а индиректно и врз пораст на цените на крајните производи и услуги. Од неочекувански аспект, пак, акцентот се става врз улогата на монетарните авторитети и претпоставката за ненеутралност на парите според којашто монетарната експанзија (што најчесто е придружена со инфлација) на краток рок предизвикува позитивни ефекти врз реалните макроекономски агрегати како што се БДП и вработеноста.

И покрај тоа што е формулирана пред повеќе од педесет години, зависноста меѓу инфлацијата и невработеноста постојано и одново е испитувана за различни земји во обид да се извлечат заклучоци коишто ќе им користат на креаторите на политики. Во овој контекст, пред сè се испитуваат евентуалните поместувања на филипсовата крива коишто можат да бидат предизвикани од шокови на страната на понудата или на страната на побарувачката. Мотивот за овој труд е токму да се испита филипсовата зависност во Република Македонија односно, да се утврдат евентуалните поместувања, како и причините за таквите поместувања. Како резултат на тоа, со помош на анализата би се формулирале препораки за креирање на макроекономските политики во Република Македонија.

За таа цел, на графиконот подолу претставена е зависноста меѓу невработеноста и инфлацијата во Република Македонија за периодот 2004-2012 година на квартално ниво. Од графиконот може да се забележи дека филипсовата крива во периодот 2009-2012 година се поместила во лево во однос на периодот 2004-2008 година. Доколку овие два периода ги разгледаме поединечно, можно е за секој од нив да се оцени NAIRU стапката на невработеност т.е.

Невработеност vs инфлација во Р.Македонија (квартално ниво)

стапката на невработеност што не предизвикува пораст на инфлацијата. Имено, врз база на оцетиот реципрочен модел, може да се заклучи дека NAIRU стапката на невработеност од 37,4% (за периодот 2004-2008) се намалила на 32,7% (за периодот 2009-2012).

Поместувањето на филипсовата крива во лево претставува индикатор за зголемување на ефикасноста на политиките, т.е. можност за постигнување пониска невработеност без, при тоа, да се создадат предуслови за пораст на инфлацијата. На ова место се поставува прашање за тоа кои се причините што доведоа до вакво поместување на филипсовата крива во Република Македонија во изминатиот четиригодишен период? Потенцијалното објаснување можеме да го бараме кај повеќе фактори како што се: ефектите од институционалните промени на пазарот на труд, промените во фискалната политика и јавната потрошувачка, како и промените во монетарната политика. Во продолжение ќе бидат елаборирани главните карактеристики на секој од овие фактори.

Институционални промени на пазарот на труд

Најзначајна промена во легислативата на пазарот на труд во Република Македонија претставува воведувањето на концептот бруто плата на 1 јануари, 2009 година. Концептот на бруто плата опфаќа повеќе суштински реформи: Прво, воведување на концепт на договарање, пресметка и исплата на бруто плата на работниците со истовремено вклучување на надоместоците за храна и превоз; второ, намалување и хармонизирање на најниската основа за плаќање на социјални придонеси од 65% на 50% од просечната плата; трето, намалување на стапките на социјалните придонеси со одредена динамика од 32% на 22%; четврто, интегрирана наплата на придонесите за социјално осигурување и персоналниот данок на доход во Управата за јавни приходи.

Со воведувањето на концептот на исплата на бруто плата на работниците, се остварија повеќе придобивки, како од аспект на работодавачите, така и од аспект на работниците. Најголема придобивка на работодавачите од овој концепт е тоа што единствениот трошок на работодавачот претставува платата на работникот. Со новиот систем, исто така намалено е даночното оптоварување на платите заради намалените стапки на социјалните придонеси и намалената минимална основа, особено кај најниските нивоа на плати. Натаму, поедноставена е пресметката на плати, со што е намален

административниот товар на работодавачот, како и времето потребно за пополнување на обрасците за пресметка на плата и на налозите за плаќање. Генерално, од аспект на работодавачот, креиран е транспарентен систем во којшто работодавачот во моментот на склучување на договорот за работа е свесен за тоа колку изнесува неговиот трошок за работникот.

Придобивките на работниците од воведувањето на овој концепт е во тоа што се стеснија маргините за можна манипулација од страна на работодавачот во насока на избегнување на обврската за плаќање на придонеси. Во овој случај, директен обврзник за плаќањето на придонесите е работникот, а обврската за плаќање е поврзана со исплата на плата, така што работодавачот ги уплатува придонесите во име и за сметка на работникот. Во таа насока е и усогласувањето на базите на податоци од различните фондови и Управата за јавни приходи што овозможи ажурно да се подмируваат сите обврски кон фондовите, затоа што со новиот систем не постои можност да се исплати еден придонес, а да не се плати другиот или да се исплати плата, а да не се уплатат придонесите и персоналниот данок на доход. Од своја страна тоа значително придонесува за зголемување на социјалната сигурност на работниците. Успехот на оваа реформа на пазарот на труд може да се измери преку ефектот врз вработеноста, платите и наплатата на придонесите од задолжително социјално осигурување. Имено, стапката на вработеност на почетокот од 2009 година бележи тренд на пораст, а од друга страна, кај стапката на невработеност се забележува опаѓачки тренд. Во исто време, порастот на бруто плата во јануари 2009 година во споредба со декември 2008 година изнесуваше само 4,5%. Оттука, може да се забележи дека намалувањето на невработеноста пред сè преку формализирање на вработувањата во неформалниот сектор предизвикани од концептот бруто плата не предизвикаа значителни инфлаторни притисоци.

Фискална политика и јавна потрошувачка

Во доменот на фискалната политика најсуштинска промена беше направена уште во 2007 година, кога Владата на Република Македонија го трансформираше прогресивниот даночен систем за персонален данок на доход со маргинални даночни стапки од 15%, 18% и 24%, во систем на рамен данок со пропорционална даночна стапка од 12%. Оваа даночна стапка на персоналниот данок на доход беше дополнително намалена на 10% во 2008 година. Како што претходно беше споменато, ваквите намалувања

на даночната стапка на персонален данок на доход беше придружена со сукцесивното намалување на стапките на придонесите и тоа збирно од 32% во 2008 година на 27,9% во 2009 година на 26,5% во 2010 и 2011.

Покрај зголемување на социјалната сигурност на вработените и намалување на административниот товар и трошоците за работодавачите, овие даночни олеснувања имаа за цел да го стимулираат развојот на бизнисите, особено во услови на настапување на светската економска криза којашто негативно се одрази речиси врз целокупната светска економија. При тоа, одржувањето на балансот во јавните финансии се очекуваше да се постигне преку проширување на даночната основа пред сè преку зголемен број вработени во формалниот сектор. Во доменот на јавните финансии, во првата половина од 2009 година, беше водена поекспанзивна фискална политика насочена кон ублажување на последиците од меѓународната економска криза врз македонската економија.

Според Фискална стратегија на Република Македонија 2011-2013 година, изработена од страна на Министерство за финансии, просечното учество на расходите во Буџетот на Република Македонија за наредниот среднорочен период се очекува да изнесува околу 33% од БДП. Притоа, планирано е подобрување на нивната структура со зголемено учеството на капиталните расходи од 11,9% во 2010 на 15,4% во 2013 година за сметка на намалување на тековните расходи од 88,1% во 2010 на 84,6% во 2013 година. Позитивната промена во структурата на јавните расходи е неопходна за остварување на предвидените стапки на економски раст и кореспондира со определбата за продолжување на рестриктивна буџетска потрошувачка во делот на непродуктивните расходи и зголемени инвестиции за финансирање на капитални проекти.

Монетарна политика

Основната цел на монетарната политика во Република Македонија што ја спроведува Народната Банка на Република Македонија (НБРМ) е одржување на ценовната стабилност, додека пак одржувањето на стабилноста на девизниот курс на денарот претставува посредна цел на монетарната политика. Оттука произлегува дека во вакви услови каматните стапки и понудата на пари се зависни категории, одредени од остварувањето на посредната цел. За остварување на ценовната стабилност, како примарна цел на монетарната политика, НБРМ располага со различни инструменти за монетарно регулирање како

што се: Операциите на отворен пазар, задолжителна резерва, расположливи депозити, расположлив кредит преку ноќ и интрадневен кредит. Преку управувањето со нивото на каматните стапки, а со тоа и нивото на ликвидните средства во банкарскиот систем, како оперативна цел, НБРМ настојува да влијае врз нивото на девизниот курс, како посредна цел на монетарната политика.

Една од основните карактеристики на монетарната политика во Република Македонија е нејзината рестриктивност. Оттука, примарната активност на НБРМ е насочена кон одржување на ценовната стабилност и стабилноста на девизниот курс на денарот. Како резултат на настанатата финансиска криза, паричната маса М2 во 2009 година опадна за 5,5%, што беше придружено со пораст на каматните стапки коишто во претходниот период бележеа тренд на намалување. Потоа, каматните стапки продолжија да опаѓаат со цел да се поттикне економската активност во услови кога сèуште постои генерална претпазливост од евентулно пролонгирано дејство на последиците од економската криза и кризата во еврозоната.

Наместо заклучок

Од претходно изнесеното може да се заклучи дека во Република Македонија постои релативно добра усогласеност меѓу фискалната и монетарната политика. Имено, монетарната политика којашто традиционално е рестриктивна заради докажаниот ефект врз ценовната стабилност и стабилноста на девизниот курс е придружена со релативно експанзивна фискална политика и успешно надополнета со промени во легислативата на пазарот на труд. Тоа особено е нагласено почнувајќи од 2009 година кога низа институционални промени на пазарот на труд и експанзивната фискална политика во услови на светска економска криза придонесоја за натамошно намалување на невработеноста без, при тоа да се предизвика опасност за пораст на инфлацијата. Секако дека голема улога за тоа има и монетарната политика која често пати е критикувана заради нејзината нагласена рестриктивност, но сепак останува еден од главните стожери во макроекономското функционирање на Република Македонија.

Падот на NAIRU стапката на невработеност во последните четири години од скоро 5 процентни поени зборува за зголемена ефикасност на политиките и нивната позитивна спрега во насока на зголемување на економскиот раст и намалување на невработеноста во Република Македонија. Со

оглед на тоа што голем број факти зборуваат дека невработеноста во нашата економија е преценета, сèуште постои голем простор за поттикнување на формалниот сектор и намалување на улогата на алтернативните механизми за прилагодување на пазарот на труд како што се сивата економија и емиграцијата. Секако дека Република Македонија како мала и отворена економија не е имуна на глобалните светски текови, но сепак ова истражување покажува дека мудро то усогласување меѓу фискалниот и монетарниот сектор претставува клучен предуслов за подобри макроекономски перформанси. Да се надеваме дека идните движења во светската економија ќе имаат нагорна тенденција, а со тоа ќе се подобруваат и условите за натамошен економски развој.

Две години универзитетско радио УКЛО ФМ

Елизабета Атанасоска

Веќе две години успешно се остварува заложбата на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ - Битола за обезбедување јавност на клучните информации во врска со активностите што се остваруваат во различните домени од универзитетското работење.

Навременото известување за сите значајни настани, благодарение на УКЛО ФМ, дополнително го зајакнува информирањето на студентската популација на Универзитетот, а истовремено придонесува за доближување на академската заедница до надворешната јавност. Со работењето на универзитетското радио, Универзитетот „Св. Климент Охридски“ квалитативно и перманентно ја подобрува својата информациска дејност, што претставува особено корисна активност, не само од аспект на промоцијата на сопствените постигнувања, туку и за обезбедување поголема критичност кон сопствената работа.

Универзитетското радио УКЛО ФМ – Битола својот втор роденден го одбележа на 12 февруари 2013 година со емитување целодневна отворена радио-програма. И, како што доликува, низ неа продефилираа голем број соработници, гости, пријатели и поддржувачи на овој млад студентски медиум, кои ја искористија можноста да искажат благодарност до Универзитетот „Св.Климент

Охридски“ - Битола, кој што ја согледа потребата и оправданоста за неговото постоење. Така, вредно е да се спомене дека гости во отворената програма, по повод вториот роденден на УКЛО ФМ – Битола, беа познати музички и актерски имиња од Македонија како што се: Димитар Андоновски, Нико Ѓоргиевски, Кристијан Веловски, групите „Памперси“ и „Паркети“, актерите од Народниот театар – Битола, Маја Андоновска и Петар Горко, членовите на Драмското студио „Солза и смеа“, како и Љупчо Бубо Каров од К-15. Посебно радува фактот што роденденот го честитаа и колегите од Универзитетското радио „Студент ФМ“ од Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ од Скопје, а со своето присуство прославата ја збогатија и претставниците од Универзитетското радио „УГД – ФМ“ од Универзитетот „Гоце Делчев“ од Штип.

Инаку, вредно е да се напомене дека УКЛО ФМ – Битола е формирано на иницијатива од ректорот на Универзитетот „Св.Климент Охридски“ - Битола, проф. д-р Златко Жоглев, како непрофитно, некомерцијално радио, а со цел брзо и навремено информирање на студентите и академскиот кадар за сè што се случува на оваа високообразовна установа. Неговата идеја беше поддржана од Ректорската управа и Сенатот на Универзитетот, па по добивањето согласност од надлежните институции и набавката на опремата, УКЛО ФМ започна да зрачи на фреквенцијата 90,8 мегахерци, како и на интернет (www.uklofm.uklo.edu.mk). Редакцијата на УКЛО ФМ – Битола ја сочинуваат студенти – волонтери од сите единици на Универзитетот, кои со содржините што ги подготвуваат успеваат да го задржат вниманието на слушателите. Во 24-часовната радио-програма на ова радио можат да се слушнат информациски, образовни, едукациски и забавни содржини. Бројот на емисии континуирано се зголемува, а со тоа и бројот на заинтересираните студенти кои сакаат, низ програмата на УКЛО ФМ – Битола да ја искажат својата креативност.

Успешни алумни

Милан Елисковски

Доказ за квалитетот на теоретските знаења и практичните вештини што на своите студенти ги нуди Економскиот факултет-Прилеп се големиот број млади и успешни економисти кои излегле од оваа високообразовна институција, а денес градат успешни професионални кариери. Во тој контекст, неодамна го контактиравме нашиот поранешен студент Милан Елисковски, кој со задоволство прифати сторијата за своите лични и професионални успеси да ја изнесе пред читателите на „Еквилибриум“: „Ми претставува голема чест и сакам да ја изразам мојата голема благодарност што сум поканет да пишувам за рубриката успешни алумни во гласилото на Економскиот факултет – Прилеп. Тоа произлегува од фактот што образованието што го стекнав на овој Факултет, лично за мене отвори широки можности за натамошното едуцирање, како и за вработувањето во Стопанска банка АД Скопје, како една од најголемите и најуспешните банки во Република Македонија.“

Милан Елисковски е роден во Битола на 27 ноември 1982 година. Основно и средно образование тој завршил во родниот град, додека високото образование го комплетира на Економскиот факултет-Прилеп. На оваа високообразовна институција тој се запишал во 2001 година, на насоката Сметководство, финансии и ревизија, при што се истакнал како еден од првенците во својата генерација и дипломираше во 2005 година.

Залагањето и постигнатиот успех во совладувањето на наставните програми на Економскиот факултет-Прилеп му овозможиле, по завршувањето на додипломските студии, да биде избран за демонстратор по предметите банкарски менаџмент, девизен систем и девизно работење и меѓународни финансии, при што (преку одржувањето на вежбите со студентите) започнал подлабоко да навлегува во овие економски дисциплини. Тој истакнува дека стекнатото знаење на Економскиот факултет-Прилеп за него било мошне корисно, а главна придобивка е добивањето на една од десетте стипендии за магистерски студии на Универзитетот Стафордшир, Велика Британија, во 2006 година. Треба да се истакне дека оваа стипендија има регионален карактер и покрива четири земји (Босна и Херцеговина, Косово, Македонија и Црна Гора), така

што на конкурсот секоја година се јавуваат голем број апликанти.

Притоа, покрај пополнувањето на апликацијата и доказот за флуентно владеење со англискиот јазик, професори од Универзитетот Стафордшир спроведуваат интервјуа со кандидатите од секоја земја за да бидат избрани најуспешните стипендисти. На ваквите интервјуа, коишто се состојат од прашања од областа на економијата професорите бараат од кандидатите да дадат аргументирано мислење за определен економски проблем. Така, според зборовите на Милан, „благодарение на редовното посетување предавања и вежби, содржините што ги изучував како и работата на проектите, семинарските работи, но пред сè благодарение на посветената образовна работа на професорите и асистентите на Економскиот факултет – Прилеп, кои поттикнуваат критичко мислење, јас успешно го поминав интервјуто и ја добив стипендија.“ На тој начин, Милан се вбројува меѓу големиот број наши колеги коишто дипломираше на Економскиот факултет-Прилеп, а своето натамошно образование го продолжиле на реномирани високообразовни институции ширум светот, со што се докажува дека нашиот Факултет е извор на талентирани и одлично обучени економисти.

Студиите на Универзитетот Стафордшир тој ги завршил во 2009 година, стекнувајќи се со титулата магистер по економски наука од областа на економијата за деловна анализа. Во меѓувреме тој се вработува во Стопанска банка АД Скопје, каде што веќе шест години работи како советник за специфични прашања во Секторот за управување со ризици. Овде е вредно да се напомене дека Стопанска банка АД Скопје е банка со најдолга традиција на македонскиот банкарски пазар и има клучна улога во зајакнувањето на целокупниот финансиски систем на нашата земја. Таа е членка на НБГ групацијата, што е голема меѓународна банкарска мрежа којашто успешно оперира во многу економски динамична средина и е една од водечките финансиски групации во Југоисточна Европа. Една од причините за успехот на оваа банка е токму одличниот човечки капитал, бидејќи вработените се тие што создаваат вредност. Управувањето со ризици, како банкарска работа, е многу софистицирано. Имено, преземањето ризици е интегрален дел од банкарското работење на којшто банките посветуваат големо внимание. Соодветното управување со банкарските ризици овозможува минимизирање на загубите од евентуалното ефектуирање на различните фактори на ризик исто така осигурува остварување на деловните цели

на банката за зголемување на профитабилноста и вредноста на капиталот. За да се извршува оваа работа ефективно и ефикасно, истата таа бара постојана надградба на знаењата и вештините, бидејќи денес банките работат во динамична и променлива средина со што се зголемува нивната изложеност на различни ризици. Токму затоа, Милан и по вработувањето продолжува да учествува на голем број семинари во земјава и странство на коишто се третирали современи техники за управување со ризиците.

Покрај работењето во Стопанска банка АД Скопје, нашиот колега Милан Елисковски се занимава и со научноистражувачка работа во други сродни области на економијата, како што се: осигурувањето и пазарот на хартии од вредност. Така, на објавениот конкурс во 2011 година, од страна на Агенцијата за супервизија на осигурувањето за млад истражувач, односно за најдобар истражувачки труд од областа на управувањето со ризици и осигурувањето во Република Македонија, тој ја добил наградата за трудот насловен „Економски детерминанти на потрошувачката на животно осигурување во Република Македонија.“ Покрај тоа, во 2012 година, тој ја добил и наградата од страна на Македонската берза за најдобар истражувачки труд од областа на пазарот на хартии од вредност за трудот со наслов „Макроекономски детерминанти за развој на пазарот на капитал во Република Македонија.“

На крајот, резимирајќи го професионалниот успех на овој млад човек, ја пренесуваме неговата порака: „На сегашните и идни студенти на Економскиот факултет-Прилеп сакам да им порачам да бидат вредни, истрајни, напорни и постојано да учат, не

само во текот на студиите, туку да учат низ животот и да ги прошируваат своите видици за да се здобијат со што повеќе идеи и нив да ги реализираат со помош на своето знаење, зашто само така би оствариле некаква корисност. Сметам дека добрите идеи и нивната реализација се клучот за успех на секој поединец, а преку таквиот успех ќе имаме поуспешна економија и поуспешно општество.“

alumni

Стипендистите од македонската дијаспора во Република Србија се нашите колеги кои на своето лице ја носат и гордоста, и обврската да го претстават македонскиот дел од своето битисување во најдобро можно светло – и во државата во којашто студираат, и во државата во којашто живеат со своите семејства. Секоја година Владата на Република Македонија доделува стипендии за студенти од дијаспората за да се поддржат во актуелизирањето и одржувањето на македонското прашање во светот. Овие владини стипендисти се запишуваат на универзитетите во Република Македонија и го стекнуваат своето образование и студентско искуство во некој од убавите градови на нашата држава, со обврска да дипломираат во рок од пет години од запишувањето. На прашањето дали се чувствуваат добредојдени на нашиот факултет, но и во Прилеп, Македонија, нивниот одговор е дека имаат многу пријатели, дека им е убаво и дека со позитивните моменти се надминуваат сè уште постојните предрасуди и различните ставови за прашањата од животот на современиот студент на Балканот. Според овие млади луѓе, студиите на Економскиот факултет во Прилеп се одликуваат со висок квалитет и се мошне корисни за нивната идна професионална кариера. Тие истакнуваат дека приемот од страна на сите колеги е добар, а нивното искуство со службата на студентски прашања е одлично. Особено се благодарни на професионалноста и големата поддршка што ја добиваат од вработените во Факултетот. Во разговор со колегата Ненад Смиљков од Република Србија дознаваме дека неговата перцепција, но и неговата есенцијална потреба да ја идентификува својата македонска страна станале веродостојни и реални токму со неговото доаѓање во Република Македонија. Тоа е логично, затоа што живеејќи во друга држава, секојдневието го оформува начинот на размислување и поврзување со околината во којашто се живее, а овие наши колеги имаат можност да живеат и функционираат во својата татковина и со самото тоа да понесат едно ретко парче неколкугодишно искуство, како референца за целиот свој живот. Којзнае, можеби нивниот живот и ќе продолжи во Република Македонија; во најубавите години од младоста, може да се случи и љубов или пријателства, а можеби и работни ангажмани што ќе

значат подолг престој во татковината, а студентскиот живот и окружувањето во Прилеп дефинитивно претставуваат добра основа за тоа. Идејата за стипендирање на Македонци од дијаспората е со цел да им се овозможи на нашите луѓе во странство да ја доживеат Република Македонија одблиску за да можат уште поревносно да ја претставуваат во светот. Тоа е онаа врска што, доколку не се негува, со текот на времето бледнее, па затоа реално е стравувањето дека наредните генерации ќе имаат сè помалку и помалку потреба и желба да доаѓаат во Република Македонија, затоа што би им била некоја замислена и нереална дестинација. А тоа, секако, би било огромна штета. Другиот аспект на стипендиите за македонците од дијаспората е оспособување на тие млади луѓе во квалитетни кадри со цел да бидат достојни претставници во светот не само на својата земја, туку и на професијата во која се едуцираат.

Во тој контекст, нашиот колега Ненад предлага да постојат уште пошироки можности за клиничка настава, вклучување на студентите во истражувачки проекти и публикации, дебати, споделување информации за бесплатни e-learning курсеви од светски познатите факултети и многу други идеи што ја поддржуваат нивната порака: секој млад човек треба што повеќе да работи на себе, и што подлабоко да го осознае светот околу и во себе! Според него, споделувањето на знаењето не дава само обичен збир на индивидуални знаења, туку нешто многу повеќе за сите.

Сите учиме едни од други, и тоа цел живот. Поточно, учиме материјали, предмети, вежби, но учиме и несебичност, помагање, поддршка, споделување, размена на енергии и чувства. Во овој период од животот, во кој се наоѓате како студенти, се создаваат многу длабоки вредности и принципи, а често и многу трајни пријателства, но во секој случај и спомени. Покрај сите тешкотии на студентскиот живот, покрај патувањата, разделбата со пријателите од детството, семејствата и целиот дополнителен напор, покрај стандардното студирање, сепак, од нашите колеги од Србија можеме да научиме како е да се биде сестран, енергичен и иницијативен, проактивен, креативен и квалитетен во студирањето, а сето тоа во една космополитска димензија. Нивната порака е дека најголемата енергија и сила за човекот да го придвижи светот ја има додека е млад, а тоа треба да го потврди секој студент, без оглед од каде потекнува, каде живее или каде студира.

Универзумот на Google и како да го користите

Ана Дајовска

Дали веќе имате сопствена e-mail адреса на Google? Доколку сè уште не сте Google корисник, тогаш целта на овој текст е да ве поттикне што е можно побрзо да го направите тоа и да започнете да ги користите можностите што ви ги нуди Google. Имено, откако ќе го креирате вашиот профил, ви стануваат достапни цела низа на Google услуги и апликации. Во продолжение се дадени дел од услугите и алатките понудени од Google што, најчесто, се користат од страна на индивидуалните корисници.

Користењето на Google Drive (www.drive.google.com) е еден одличен пример за успешна примена на концептот на cloud computing и можноста за споделување, креирање и дополнување на документи меѓу корисници од различни локации во светот. Во оваа апликација се вклучени посебните опции за креирање документи во Word, Excel, Power point, како и можност за поставување цртежи и додавање презентации и останати документи. На тој начин тие се конвертираат во електронски верзии во Word, Excel, Power point документи, засновани на cloud computing концептот, како и креирањето на Google календар со активности.

Покрај другите апликации, тука се вбројува и Gmail (www.mail.google.com) што, покрај можноста за

испраќање електронска пошта, на корисниците им нуди и можност за допишување (chat), можности за креирање листи со контакти, групи и селекција на пристигната пошта. Во суштина, Gmail е основата на користењето голем дел од услугите коишто се нудат од страна на Google. На располагање ги имаме и апликациите од типот на Google Maps (www.maps.google.com) кадешто, покрај можноста за навигација на земјиниот простор, постои опција за креирање сопствена мапа со упатства како да се стигне до определена локација.

Кога станува збор за Google неизбежно е да се спомене и последната иновација, а тоа е проектот наречен Google+ (www.plus.google.com) којшто, со иноватискиот пристап кон можноста за комуникација со контактите преку сопствен профил на корисникот, започнува да претставува закана за социјалните мрежи, како што е, на пример, Facebook. Како една од најдобрите можности што Google ги нуди е можноста со вашата електронска адреса на Gmail да креирате сопствена страница, сопствен блог на Blogger (www.blogger.com) и, на тој начин, успешно да станете дел од блогосферата. Можноста за креирање место на интернет на коешто вие можете да пишувате за различни теми и да дадете ваше мислење е остварена токму преку апликацијата Blogger.

Видео блогерството, понудено од YouTube (www.youtube.com), ги поставува темелите на учењето и комуникацијата преку видеа. Токму овој дел го испирира директорот на TED Talk, Chris Anderson, да зборува за феноменот на „генерирање иновации од страна на толпата“, односно начинот на којшто преку користењето видеа, корисниците се мотивирани да иновираат и учат. YouTube е апликација што нуди одлични можности за споделување на видеата коишто корисникот сака да ги постави, а исто така е одлична можност за поврзување со другите луѓе, промоција на сопствената работа или, едноставно, преку креирање сопствен профил да се даде увид во СОПСТВЕНИТЕ вкусови и преференции.

Покрај веќе наведените апликации, како посебно интересни можат да се наведат и Google Alerts (www.google.com/alerts), кадешто на нашата електронска адреса можеме да добиваме дневни, неделни или месечни известувања од интернет страниците што сме ги избрале на определена тема од нашето поле на интерес. Во тој контекст е и PicasaWeb (www.picasaweb.google.com), што претставува уште една интересна алатка за поставување и споделување фотографии.

Како последен сегмент од универзумот што го гради Google е лоцирање на сите наши Google активности преку Google Dashboard (www.google.com/dashboard), којшто претставува преглед на сите услуги што ги користиме, а се овозможени од страна на Google. Вашата Google Dashboard може да ја отворите со вашиот Gmail и лозинката што веќе ја користите, а притоа истата дава можност за модифицирање на контролите што сте ги селектирале при користење на услугите.

Во овој текст е направен преглед на еден дел од можностите што денес ги нуди Google, додека пак на основното мени на Google имате пристап до сите услуги што можете да ги користите од неговиот универзум. Водичот со детални инструкции за користењето на универзумот на Google на англиски јазик можете да го најдете на следниот линк: http://www.pdapowerplus.com/files/Google_Universe_Guide_November_15.pdf

За сите дополнителни коментари или прашања слободно контактирајте ме на мојот блог: anaeconometrics.blogspot.com

Новости во Студентскиот парламент на Економски факултет - Прилеп

Виктор Кирјаковски

На 14 мај 2013 година Студентскиот парламент на Економскиот факултет-Прилеп организира избори за нов претседател на коишто како кандидати се пријавија студентите Виктор Кирјаковски и Игор Димоски. Притоа, мнозинството од гласовите ги доби Виктор Кирјаковски и со тоа доби двогодишен мандат за претседател на Студентскиот парламент со што го наследи претходниот претседател, Александар Савиноски. Затоа, овој текст, го посветуваме на целите и задачите што новиот претседател ги планира во својот мандат, како и неговата визија за идниот развој на студентското организирање на нашиот Факултет. Студирањето на Економскиот факултет-Прилеп не се состои исклучиво во посетување предавања и полагање испити, туку опфаќа широк дијапазон студенски активности и иницијативи. Во тој контекст е вредно да се истакне улогата на Студентскиот

парламент којшто во идниот период ќе се потруди на студентите да им понуди една поинаква програма. Токму задачата на Студентскиот парламент е да биде достапен за сите и да даде одговор на секое прашање за да се помогне во реализирањето на студентските потреби. Студентскиот парламент, како и Факултетот, има за цел унапредување и насочување кон поголем успех на студентите во поглед на стекнување нови знаења и искуства. Во таа насока, Студентскиот парламент во следниот период акцентот ќе го стави на обезбедување поголема мобилност на студентите во рамките на европските универзитети, со што би се овозможиле услови за стекнување поголемо искуство и знаење од областа на економијата и менаџирањето на економските процеси.

Покрај континуираното образовно надоградување, Студентскиот парламент, во наредниот период, особено внимание ќе посвети на организирање турнири во спортски активности во рамките на Факултетот, како и учества на студентите од нашиот Факултет на спортски турнири во земјава и странство. Исто така, ќе се работи и на полето на зајакнување на соработката на студентите од Економскиот факултет - Прилеп со студентите од останатите факултети на Универзитетот "Св. Климент Охридски" и другите универзитети во Република Македонија. Паралелно со ова, студентите ќе бидат континуирано информирани за можностите за учество во меѓународни проекти, одржување трибини со актуелни и современи теми што ги интересираат младите, организирање работилници за кариерни центри, објавени конкурси и сл.

Покрај тоа, треба да се нагласи дека студентите, преку Студентскиот парламент, активно учествуваат во работата на органите на управување на Економскиот факултет-Прилеп преку свои претставници во Наставно-научниот совет на Факултетот и претставници во Деканатската управа. Освен тоа, и натаму ќе бидат користени ефектите од директната или индиректната соработка што Економскиот факултет-Прилеп ја има со повеќе високообразовни институции во Европа и светот. Врз основа на усвоениот кредит-трансфер систем и напорите за зголемување на студентската мобилност, склучувањето билатерални договори ќе овозможи дел од студентите своето студирање да го продолжат во некои од високообразовните институции во странство. Но, нашата основна задача останува да биде следење и решавање на образовните, културните и економските потреби на студентите, а особено грижата за студентскиот стандард.

Извадоци од студентскиот живот

Здраво на сите, јас сум Светлана од Битола. Студирам на Економскиот факултет во Прилеп, на насоката Маркетинг-менаџмент. Сакам да бидам успешен менаџер на секторот маркетинг во некоја голема компанија, да можам да придонесувам за имиџот на компанијата на безброј различни и креативни начини, но и да можам да одлучувам за тоа. Отсекогаш сум сакала да работам во маркетинг, но во последно време согледувам дека не можам да се разберам со секого во врска со моите предложени идеи, а некако не ми оди да попуштам, затоа што сметам дека се добри и, оттука заклучив дека е најдобро да бидеш некаков директор и да не мораш да прашуваш многу луѓе над тебе за да се пробие твојата идеја, за којашто си сигурна дека е добра, понекогаш дури и одлична. Не сум нарцисоидна, навистина, но веројатно многу многу не трпам критика, па затоа дојдов до овој заклучок. Ќе видиме, времето ќе покаже...

Јас сметам дека до луѓето кои не те познаваат првенствено допира изгледот, стилот, пораката што се дава преку ставот и пристапот. Затоа, секогаш се трудам да изгледам убаво, да си изградам свој стил според којшто ќе ме препознаваат моите пријатели, но и луѓето кои штотуку ги запознавам. Да не зборувам како сметам дека треба да изгледаат производите или билбордите на компаниите. Ми иди да се јавам кај сопственикот на некои рекламни материјали и да им кажам: што мислевте со ваква реклама? Кого треба да воодушеви и привлече овој лош изговор за билборд? А колку, пак, имам размислувано без да го најдам одговорот на генерално усвоените, а кардинално лоши производи што се продаваат заради навистина добар маркетинг, но не заради добар квалитет или корисност, да не почнам да зборувам, ќе ми требаат часови...

Секојдневно патувам од Битола за Прилеп што е кратка дестинација но, навистина, долго патешествие, ако се патува со автобус. Излегувам од дома во 6.40 часот и оттогаш па сè до 8.10 сè уште не сум стигнала на факултет. Според тоа што го слушам и од постарите колеги од Битола, со децении се случува истата ситуација со превозот, односно 45 километри се патуваат најмалку час и половина, што претставува своевиден феномен. И, нормално, сите ќе ни замеруваат кога еден куп луѓе штотуку почнат часот влегуваат во амфитеатар, кој се прави фраер, кој се поздравува, кој оди на чорба или тост во Салида,

кој се довикува низ Факултет... Во секој случај глупава ситуација, но не знаеме како може да ја смениме, сите обиди досега ни пропаднале. Сепак, доколку ја ставам настрана логистиката, убаво ми е. Сакам да слушнам сè што се кажува на предавањата и вежбите, во најмала рака затоа што пред нас се менуваат различни професори и асистенти, а од сите нив добиваме различни знаења. Моето учење најмногу се сведува на секојдневно учење или во најмала рака разгледување на она што се предавало претходниот пат, за да бидам во тек на “истиот воз” со професорот.

Во спротивно, пак, се чувствувам исклучена, а тоа чувство не го сакам. Во почетокот ми беше тешко да се снајдам, да исфилтрирам што е важно што е само за информација и како да го меморирам сето тоа, но потоа го прилагодив својот Account Profile на „бубалица“ & “сака да слушне и проба сè што се предава” и така си се навикнав на мојот wall секогаш да има многу „update-и“ и не ми пречеше, туку чувствував како мозокот ми дава простор за уште поголеми и поголеми предизвици. И така, веројатно сите ме сметаат за наконтена бубалица, ама што да се прави, подобро тоа, отколку мрзливка. Со моите другарки сме од средно заедно, а со една дури и од основно, па изгледа како да пловиме низ животот во исто бротче. Тие многу ми значат и, иако секојдневно сме заедно, сепак, додека патуваме во автобусот, не можеме да си се донаприкажеме за сè што ни се случило во изминатиот ден, како било на некој час на кој не сме заедно и што сè друго не. А да, една од задолжителните теми е styling, идеи за лакирање и украсување на нокти, најнови модели на New Yorker или Zara, фризури и фустани и, секако, кога е наредното пешачење низ паркот.

Немам дечко, не знам ни каков тип на дечки ми се допаѓаат, знам каков не ми се допаѓа – дигнат, вообразен и непристапен за комуникација и намрштен. Мојата прва заљубеност, додека бев во средно, замина да учи во Скопје, па така некако не ни се споија патиштата. Сега запознав многу нови колеги, некои од нив ми се допаѓаат на прв поглед, но сеуште немам некој кого би издвоила. Можеби еден дечко од Прилеп, изгледа многу cool и не се прави фраер, како што најчесто што се прават битолчани, а го гледам вака така ги полага испитите, значи не е ниту глупав, ниту мрзлив. Го чувствувам неговиот поглед на мене кога сме во ист амфитеатар, а кога сме во ходник, никогаш не пропушта да помине покрај мене и да ми каже едно насмеано “здраво”, со широко отворени вљубени очи преполни со прашалници, дали сум свесна за нив. Е, па, колега, знам ...

Забавна економија

Пет причини да се студира економија

1. Можеш да зборуваш за парите, без да мораш да заработиш ниту денар.
2. Мик Џегер и Арнолд Шварценегер студирале економија и видете што постигнаа!
3. Кога чекате на ред во Агенцијата за вработување, барем ќе знаете зошто сте таму.
4. И покрај тоа што етиката учи дека доблеста сама за себе е добивка, во економијата учите дека добивката сама за себе е доблест.
5. Не можеш да не бидеш во право освен во случај на неочекуван асиметричен шок.

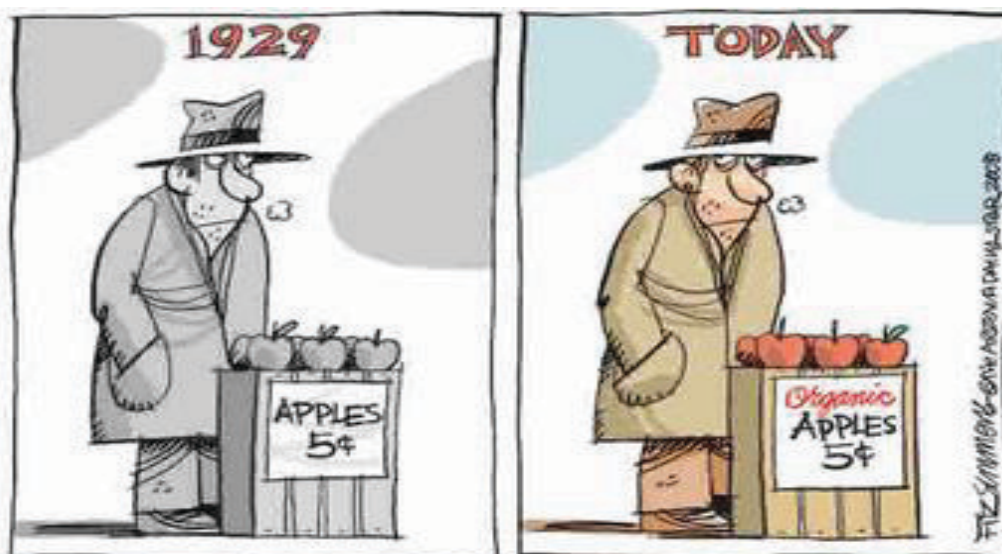
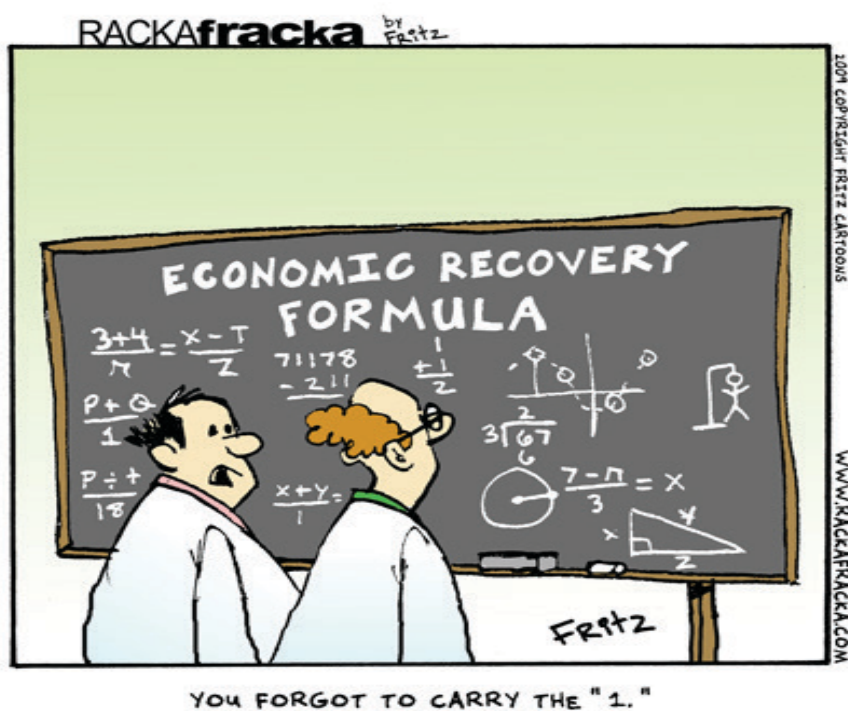
Шегобијни мисли за економијата и економистите

Економистот е експерт кој ќе знае утре, зошто работите што ги предвидел вчера, не се случиле денес. Економските прогнозери претпоставуваат сè освен одговорноста. Најдлабоката економска депресија не би можела да се постигне со нормални службеници и политичари – тоа бара вклучување на економистите. Прв закон за економистите: За секој економист постои еднаков и спротивен економист. Втор закон за економистите: И двајцата не се во право. Прашање: Зошто била измислена астрологијата? Одговор: За да би можела економијата да биде егзактна наука. Прашање: Колку економисти се потребни за да се смени сијалица? Одговор: Осум. Еден да ја заврти, а другите седум да одржуваат сè останато константно. Економијата е единственото научно поле каде што двајца научници можат да добијат Нобелова награда тврдејќи две сосема спротивни работи. Предвидувањето е како да се обидуваш да возиш автомобил со врзани очи следејќи ги насоките што ти ги дава совозач кој гледа во задниот прозорец.

Хороскоп за студентското лето 2013

Како најдобро се ужива во лето поточно дегустирање на коктелчиња со чадорчиња и мирис на море? Се разбира, со полн индекс оценки од претходната година. Да, да, колку и да сакате да си посветите заслужен одмор, тој подразбира комплетирање на обврските. Додуша, има и такви вредни девојки и дечки кои летово ќе работат во државата или надвор од неа. На таквите им престои успех, времето и ѕвездите ќе бидат на ваша страна во наредниот квартал.

УВ (читај: УниВерзитетско) зрачењето ќе биде ниско, така што ќе можете да се опуштите без многу грижа за потписи, списоци, присуство, колоквиуми и испити, и да направите уште еден круг околу Сонцето и Месечината за полнење на силата и батериите за нови предизвици. Живејте здраво, бидете фит и препуштете се на лесните летни ноти на младоста, во која се е возможно, во која постои терминот распуст, во која насмевките се по default, во која љубовта е тука, веднаш, зад аголот, или на наредната плажа ...

МОЈОТ ИЗБОР Е ...

- Традиција и квалитет
- Широко избор на студиски програми
- Целосна посветеност на потребите на студентите
- Одлични просторни и технички услови
- Практични знаења

СТУДИСКИ ПРОГРАМИ ПРВ ЦИКЛУС

Четиригодишни студии (240 ЕКТС)

- Е-бизнис
- Меѓународна економија и бизнис
- Сметководство, финансии и ревизија
- Маркетинг менаџмент
- Менаџмент и бизнис

Банкарство и финансиски менаџмент

Иновациски и проектен менаџмент

Тригодишни студии (180 ЕКТС)

Бизнис информатика

СТУДИСКИ ПРОГРАМИ ВТОР ЦИКЛУС

Едногодишни студии (60 ЕКТС)

- Е-бизнис
- Меѓународна економија и бизнис
- Сметководство, финансии и ревизија
- Маркетинг менаџмент
- Банкарство
- Менаџмент
- Иновациски и проектен менаџмент

Двегодишни студии (120 ЕКТС)

- Финансиски менаџмент
- Бизнис администрација – менаџмент

Модули:

- Претприемништво и менаџмент на мали бизниси
- Менаџмент

Бизнис информатика

Економски факултет - Прилеп

Маркова 133
тел:048 427 020 факс: 048 426 927
www.eccfp.edu.mk
eccfp@uklo.edu.mk